
Въпрос № 23. Административно нарушение.

I. План

1. Понятие.
2. Обективна страна на административните нарушения.
3. Субективна страна на административните нарушения.
4. Обстоятелства, които дисквалифицират деянието като административно нарушение.
5. Приготовление. Опит. Съучастие.

II. Нормативни източници

Закон за административните нарушения и наказания
Наказателен кодекс
Указ за борба с дребното хулиганство

III. Изложение

1. Понятие

Административното нарушение е отделен вид противоправно, виновно, наказуемо деяние, което разкрива свои особености в сравнение с останалите закононарушения – престъпления, дисциплинарни нарушения и граждански деликти.

 Административно нарушение е това деяние (действие или бездействие), което нарушава установения ред на държавното управление, извършено е виновно и е обявено за наказуемо с административно наказание, налагано по административен ред (чл. 6 от Закона за административните нарушения и наказания).

Административното правонарушение е юридически факт:

- виновно противоправно деяние на деликтоспособно лице;
- основание за реализацията на административнонаказателната отговорност.

Основни признаци на деянието, с което се осъществява правонарушението:

- *противообществен характер* – деянието нарушава правна норма и затова застрашава обществото;
противоправност на деянието – противообществени деяния, които са в противоречие с изискванията на правните норми, т. е. неизпълнение на юридически задължения, като съществува вредност и опасност за интересите на обществото или определена група от обществото. Противоправността включва определена степен на обществена опасност, която за разлика от престъпленията, при административните нарушения е с по-малка степен на обществена опасност;
- *виновност на деянието* – състои се в психическото отношение на нарушителя към противообществения характер на деянието и неговите отрицателни обществени последици;
- *забранена за извършването му с юридически санкции* – деяние, с което се нарушават определени административни задължения, води до пораздането на юридически санкционни последици.

Административното нарушение има две страни – обективна и субективна страна на деянието.

Обективната страна на административните нарушения включва:

- деяние;
- противоправност (обществена опасност);
- насоченост на деянието срещу установения ред на държавното управление.

Субективната страна на административните нарушения включва:

- вина на деца, определена от състоянието на вменяемост в две проявни форми (умисъл и непредпазливост);
- мотиви (съображенията) и
- цел на извършването.

2. Обективна страна на административните нарушения

Административното нарушение е деяние. То изразява присъствието на човека в обществото чрез конкретна съзнателно определена волева изява.

2.1. Деяние

Деянието може да е само човешко поведение (действие или бездействие). *Действието* е „[...] извършване на телодвижения, подчинени на определен мотив и цели [...]“¹. Деянията, чрез които се извършва нещо забранено от правната норма се наричат *комисивни* (от лат. *committere* – деяния, проявени чрез активни действия).

➡➡➡ Продажбата на алкохолни напитки или на тютюневи изделия на деца.

➡➡➡ Пресичане на необозначено за целта място.

➡➡➡ Продажба или превоз на акцизни стоки без бандерол, когато такъв е задължителен, или акцизни стоки, облепени с неистински или подправен бандерол или с бандерол с изтекъл срок на валидност.

Бездействието е „[...] неизвършване на конкретни нормативно предвидени действия, чрез които се накърняват обществени интереси“². Когато деянието е извършено чрез бездействие, въздържане или пропускане да се направи нещо, предвидено в правната норма, е налице *омисивно административно нарушение* (от лат. *omittere* – деяния, проявени чрез пасивно поведение, бездействие):

➡➡➡ При отпадане на някое от условията, необходими за сключване на договор за възлагане на обществена поръчка, договорът се прекратява със сключването по реда на закона на нов договор със същия предмет. В този случай възложителят е длъжен да открие възлагането на новата поръчка в едномесечен срок от отпадане на съответното условие. Непредприемането на действия в тази посока в едномесечен срок е *омисивно административно нарушение*.

➡➡➡ Предоставянето за разпространение радио- и телевизионни програми, които се разпространяват само въз основа на лиценз, без лиценз, е *омисивно административно нарушение*.

➡➡➡ Нерегистрирането на пчелни семейства или не поставянето на регистрационен номер на пчелина е *омисивно административно нарушение*.

➡➡➡ Неизпълнение на законоустановеното задължение за начисляване на данък върху добавената стойност (ДДС).

➡➡➡ Отказ лицето да бъде изпробвано с техническо средство дали управлява автомобила си след употреба на алкохол.

¹ Стоев, С. Усъвършенстването на ЗАНН – етап към Кодекс на административните нарушения и наказания. В: *Правна мисъл*, 1986 (3), 31.

² Стоев, С. Пак там.

2.2. Противоправност

Противоправността на деянието е противоречие с предписанията на административноправната норма. Тя поражда определена степен на обществена опасност (увреждане или застрашаване с увреждане) на защитени от нормата права и законни интереси.

2.3. Насоченост на административните нарушения

Административните нарушения се изразяват в неспазване и неподчинение на установените административноправни норми. Достатъчно е да е налице заплахата (застрашаване) на този административноправен режим, без да е необходимо да са настъпили никакви имуществени увреждания. Това е основание за определяне на друга категория административни нарушения:

- резултатни (неправомерни деяния с видим вредоносен резултат):

⇒ Въпреки, че са били налице основания за провеждане на обществена поръчка, възложителят не е открил и провел такава и е осъществил предмета на поръчката, без да изпълни някоя от предвидените в Закона за обществените поръчки процедури, като е допуснало разходването на средства в резултат на закупуването на самолетообслужваща техника – втора употреба и сключен договор за закупуване на тази техника.

⇒ Превозвач, извършващ превози за собствена сметка, подправя, укрива или унищожава данни, записани в тахографския лист, съхранени в дигиталния тахограф, в картата на водача или на разпечатките от дигиталния тахограф.

- *формални деликти* (неправомерни деяния без видим вредоносен резултат):

⇒ Излъчването на телевизионна реклама с продължителност 15 минути за един астрономически час вместо 12 минути за един астрономически час.

⇒ Неподаване в края на всяко тримесечие в териториалните звена на Националната служба по зърното на декларация за количеството произведено, продадено и налично зърно от регистрирани земеделски стопанин³.

2.4. Наказуемост

Наказуемостта като елемент от обективния състав на нарушението е ценностна категория, която зависи от волята и преценката на законодателя. За да е съставомерно едно деяние, то трябва да е наказуемо и обявено в административно-наказателните разпоредби на нормативния акт като наказуемо.

2.5. Особен административен ред

Особеният административен ред, по който се преследват административните нарушения, е последният характерен белег на тяхната обективна страна. Този ред е установен в ЗАНН. Според ЗАНН административните нарушения се установяват от определени в закона органи на администрацията и се наказват пак от такива органи при следване на *специално административнонаказателно производство*. За да има такова изключение, то трябва изрично да е посочено в закона (по реда на чл. 306 АПК, маловажни административни нарушения, по Указа за борба с дребното хулиганство или Закона за движението по пътищата).

³ Решение № 789 от 25.10.2011 г. по н. а. х. д. № 1185 от 2011 г. Районен съд – Добрич.

3. Субективна страна на административните нарушения

Вторият въпрос, който засяга предметното съдържание на административните нарушения, е тяхната субективна страна.

3.1. Вина

Субективната страна на административните нарушения включва вина.

Вина е определено психическо състояние на дееца, отразяващо негово субективно (лично) отношение към общественото опасен характер и вредните (общественоопасни) последици на деянието, което състояние се свързва с несъответствие между мотивиращата дейност на извършителя на административното нарушение и предписаното в административноправните норми задължение.

Вината може да бъде под формата на **умисъл** – *пряк* или *евентуален*, или под формата на **непредпазливост** – *небрежност* или *самонадеяност*. Всяка от формите на проявление на вината има свое собствено съдържание, т. е. отразява различно интелектуално и волево състояние на дееца⁴.

Умисъл е налице, когато деецът е съзнавал общественото опасен му характер, предвиждал е неговите общественото опасни последици и е искал или допускал настъпването на тези последици (чл. 11, ал. 2 от Наказателния кодекс).

Пряк умисъл е налице, когато деецът е съзнавал общественото опасен му характер, предвиждал е неговите общественото опасни последици и е *искал* настъпването на тези последици.

Интелектуален момент – нарушителят е предвиждал конкретните общественото опасни последици от деянието и е съзнавал неговия общественото опасен характер.

Волеви момент – нарушителят иска настъпването на общественото опасните последици, означава че той ги желае, че цели тяхното предизвикване.

➡ „Съгласно чл. 402, ал. 2 от Кодекса на труда работодателите, органите по назначаването, длъжностните лица, работниците и служителите са длъжни да оказват съдействие на контролните органи при изпълнение на техните функции. Управител на търговско дружество получил лично и срещу подпис призовка да се яви на определена дата в Дирекция „Главна инспекция по труда“ – гр. Бургас и да представи нужните за проверката документи, подробно изброени в призовката. Управителят не се явил на указаната дата, а няколко дни по-късно посетил служител от Дирекция „Главна инспекция по труда“ – гр. Бургас и поискал по-късна дата за явяване. И след определяне на новата дата, управителят бездействал, не се явил и изобщо не представил книгата, с което нарушил задължението си да съдейства на контролен орган при изпълнение на функциите му, а по същество осуетил извършването на проверката, което вероятно е било и негова цел (к. м. – б. а). Умисъл е налице, когато на дееца с факта на връчване на призовката е било известно и свършено ясно в съдържателен и времеви план конкретното задължение да съдейства на контролните органи, за което е бил изрично поканен с писмена призовка⁵.

Евентуален (косвен) умисъл е налице, когато деецът е съзнавал общественото опасен му характер, предвиждал е неговите общественото опасни последици

⁴ Решение № 10360 от 3.8.2018 г. по адм. д. № 12472 от 2017 г. на ВАС, VII отделение.

⁵ Решение № 1975 от 10.12.2014 г. по н. а. х. д. № 3378 от 2014 г. на Районен съд – Бургас.

и е *допускателен* настъпването на тези последици.

Интелектуален момент – нарушителят е предвиждал само вероятното настъпване на конкретните общественноопасни последици от деянието и е съзнавал общественноопасния му характер.

Волеви момент – въпреки че е предвиждал общественноопасните последици, нарушителят се е съгласявал, примирявал се с тяхното настъпване, отнасял се е безразлично към тях, стига да постигне набелязаната цел.

⇒ „На 25.09.2001 г. при извършване на проверка служители на Областната инспекция по труда, гр. Сандански, около 20,00 часа посетили за втори път през същия ден шивашки цех в село П., стопанисван от „Б. Х“ ООД, с. П. Там на работните си места и извършвайки трудова дейност, били 36 работнички и управителят на дружеството М. Б. Представителите на Областната инспекция по труда в гр. Сандански поискали трудовите досиета на работничките. На следващия ден бил съставен Акт за установяване на нарушение на трудовото законодателство от 26.9.2001 г., с който се констатира нарушаване на забраната за полагане на извънреден труд, квалифицирано като нарушение на чл. 143, ал. 2 от Кодекса на труда. „Понятието „извънреден труд“ е легално дефинирано в чл. 143, ал. 1 от КТ, като за такъв се посочва трудът, който се полага по разпореждане или със знанието и без противопоставянето на работодателя или на съответния ръководител от работника или служителя, извън установеното за него работно време. В настоящия казус, С. Р. И. – шивачка в шивашкия цех на „Б. Х“ в с. П., при договорена нормална продължителност на работния ден от 8,00 до 17,00 часа, прекъсван с обедна почивка от 12,00 до 13,00 часа, на 25.9.2001 г. в 20,00 часа е изпълнявала трудовите си задължения на работното си място, което съдът намира за полагане на извънреден труд по смисъла на чл. 143 ал. 1 от КТ, като този труд е положен със знанието и без противопоставянето на работодателя, или в хипотезата на така нареченото „мълчаливо съгласие на работодателя“. Мълчаливо съгласие на работодателя имаме в случаите, когато се извършва работа в повече от установеното работно време, като това става по инициатива на работника със знанието и мълчаливото допускане от работодателя или конкретно овластено длъжностно лице. Продължителността на работното време е установена от проверяващия орган при справка с трудовото досие на работничката, по което не се спори от страна на жалбоподателя. Извънреден труд има в конкретен случай, за дадено лице, когато работникът работи в повече от установеното за него чрез трудовия Договор, колективния трудов договор или Закона. В чл. 143, ал. 2 от КТ се съдържа изрична забрана за полагането на извънреден труд, отклоненията от която са случаите на допустимост по изключение, изчерпателно изброени в чл. 144, т. 1 – 6 от КТ, т. е., случаите, в които е допустимо полагането на извънреден труд, са регламентирани в чл. 144 от КТ и не подлежат на разширително тълкуване [...]. Извършеното [...] нарушение е съставомерно, т. е. съставлява фактическия състав на визираните в Наказателното постановление законови норми. От обективна страна, осъщественото деяние съдържа признаците на административно нарушение на трудовото законодателство в частта му за спазване на законоустановения режим на работното време. Извършеното деяние съставлява нарушение на чл. 143, ал. 2 от КТ от страна на работодателя и е основание за реализирането на административно-наказателната отговорност, съгласно чл. 414, ал. 1 от КТ, като по делото не съществува спор относно личността на административнонаказателно отговорното лице - управителя на „Б. Х“ ООД, с. П. М. Б., в качеството му на работодател по смисъла на § 1, ал. 1 от ДР на КТ. От субективна страна, деянието е извършено при *евентуален умисъл* (к. м. – б. а) – деецът е съзнавал общественноопасния характер на деянието, предвиждал е настъпването на общественноопасните последици, но е мислил да ги предотврати“⁶.

⇒ Лице, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика, и притежаващо достъп чрез потребителско име до интернет информационната система на Изпълнителната агенция по горите за издаване на разрешителни за сеч за горски територии, собственост на физически лица, е издал разрешително за сеч № 0139703 от 3.10.2013 г. на лице от с. Триград за горска територия – собственост на физически лица, за който имот няма представен (приложен) договор, по силата на който собственикът е възложил добива в имота на

⁶ Решение от 7.3.2002 г. по н. а. х. д. № 304 от 2001 г. на Районен съд – Дулово.

това лице от с. Триград по реда на Закона за горите. От субективна страна деецът е предвиждал настъпването на общественоопасните последици (дългогодишен служител е в системата на горите), съзнавал е неговата обществена опасност и въпреки законовото задължение да му бъде представен договор за възлагане, е издал позволително без такъв документ. Деецът не е целял настъпването на общественоопасния резултат, но се е съгласявал с него, допускал го е, поради което деянието е извършено виновно, при форма на вината *евентуален умисъл* (к. м. – б. а)⁷.

Непредпазливост е налице, когато деецът не е предвиждал настъпването на общественоопасните последици, но е бил длъжен и е могъл да ги предвиди, или когато е предвиждал настъпването на тези последици, но е мислил да ги предотврати (чл. 11, ал. 3 от Наказателния кодекс).

„В материалния закон са посочени двата основни вида непредпазливост-съзнавана и несъзнавана (самонадеяност и небрежност). Разграничителният признак между тях е психическото отношение на дееца към резултата – при самонадеяността той предвижда настъпването му, докато при небрежността – не. Общото при двата вида непредпазливост е, че деецът не иска и не допуска настъпването на този резултат – общественоопасните последици. При диференцирането на непредпазливостта и наказването на деяния при възприета такава форма на вината, подходът в съдебната практика е еднозначен - извършителите на деяние при условията на съзнавана непредпазливост подлежат на определяне на по-тежко наказание в рамките на предвидените в закона санкции, при равни други условия. Самонадеяното поведение се оценява така не само в наказателно-правен, но и в обществен аспект. То е обществено по-укоримо с оглед елемента на демонстрация на несъобразяване и/или пренебрегване на възможните тежки последици, основаващо се на неправилна преценка на собствените възможности; а също така и на флагрантно несъобразяване с установени норми за поведение, често с императивен характер“⁸.

Небрежност (несъзнавана непредпазливост) е налице, когато деецът не е предвиждал настъпването на общественоопасните последици, но е бил длъжен и е могъл да ги предвиди. Небрежността съдържа *кумулятивно* два елемента – отрицателен и положителен.

Отрицателният момент се изразява в отсъствието на интелектуална дейност (непредвиждане на общественоопасните последици), която би довела до познанието за свойството на деянието, общественоопасните последици и причинната връзка между тях.

Положителният момент се състои в това, че нарушителят е бил длъжен и е могъл да предвиди общественоопасните последици.

➡ „За съставомерността на административното нарушение по текста на чл. 177, ал. 1, т. 3, пр. 1-во от ЗДвП, съдим от наличието на осъществяване на всички признаци (елементи) на фактическия състав на нормата. При това, следва да са налице както обективните признаци на състава на нарушението, така също и субективните признаци. В този ред на мисли, субект на инкриминираното нарушение се явява собственикът на автомобила – жалбоподателят С. Д.. Същият в конкретната хипотеза е осъществил изпълнителното деяние, като е предоставил управлението на личния си автомобил на лице, което не притежава съответното свидетелство за управление към този момент. Деянието е осъществено от жалбоподателя при форма на вината *непредпазливост (небрежност)*, след като същият е могъл и бил длъжен да предвиди настъпването на общественоопасните последици от това, че предоставя управлението на автомобила на неправомерно лице. А що се отнася до формата на вината, която законодателят

⁷ Решение № 416 от 8.8.2014 г. по н. о. х. д. № 478 от 2014 г. на Районен съд – Смолян.

⁸ Тълкувателно решение № 2 от 22.12.2016 г. по тълк. д. № 2 от 2016 г. на Върховния касационен съд, Общото събрание на наказателната колегия.

визира за конкретния състав на това по вид административно наказание може да се посочи следното: В диспозицията на нормата са посочени и двете проявни форми на вината – умисъл и непредпазливост. Изпълнителното деяние „допуска“ не изисква извършителят да е действал при условията на пряк умисъл, по смисъла на чл. 11 ал.2 от НК. „Допускането“ като изпълнително деяние предвижда форма на вината – „евентуален умисъл“ или „небрежност“. В нашия случай, дори извършителят да не е предвиждал настъпването на общественотоопасните последици, същият е бил длъжен и е могъл да ги предвиди, поради това, че се касае за форма на вината – *небрежност* (вид непредпазливост), (к. м. – б. а)⁹.

⇒ Констатирано е при проверка на пътя, че кафяво туристическо ремарке, прикачено към автомобил към момента на проверката не е имало валидна сключена задължителна застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите за 2011 г.“, като по този начин е осъществен съставът на нарушението по чл. 315, ал. 1 от Кодекса за застраховането (отм.) – управлява моторно превозно средство, без да има сключена застраховка. „От субективна страна деянието е извършено виновно, под формата на престъпна *небрежност* (к. м. – б. а), тъй като, жалбоподателят като гражданин на Република България е длъжен да знае и спазва законите на страната. Жалбоподателят е бил длъжен, макар и да ползва чуждо МПС да се увери, че за него е налице валидно сключена застраховка Г. О. Въпреки това се е движил с ремаркетото, като е предполагал, че няма да настъпят вредни от нарушението му последици“¹⁰.

Самонадеяност (съзнавана непредпазливост) е налице, когато деецът е предвиждал настъпването на тези последици, но е мислил да ги предотврати.

Интелектуалният момент при тази форма на непредпазливост се характеризира с това, че **нарушителят предвижда вероятното настъпване на престъпни последици от определен вид или на конкретния вредоносен резултат.**

Волеви момент – нарушителят е мислил да предотврати общественотоопасните последици от осъщественото деяние.

⇒ „На 14.10.2008 г., около 16,00 часа жалбоподателят Г. И. Л. управлявал лек автомобил „Форд Ескорт“, рег. [рег. номер на МПС], в [населено място], по ул. „Бойница“, с посока на движение от м. „Топлата вода“ към ул. „Панорамен път“, в който пътувала и свидетелката Н. Д. Л. – съпруга на жалбоподателя. На кръстовището с бул. „Цар Борис III“, което било регулирано с пътен знак Б-2 „Спри! Пропусни движещите се по пътя с предимство!“ (Приложение № 2 към чл. 2, ал. 2, т. 2, б. „а“ и чл. 50 от Наредба № 18/23.07.2001 г.), жалбоподателят първоначално спрял, след което навлязъл в кръстовището, за да предприеме ляв завой. През това време Р. А. Б. управлявал лек автомобил „ВАЗ 2107“, рег. [рег. номер на МПС], по бул. „Цар Борис III“, който за посоката му на движение бил регулиран със знак Б-3 „Път с предимство“ (Приложение № 2 към чл. 2, ал. 2, т. 2, б. „а“ и чл. 50 от Наредба № 18/23.07.2001 г.). При това настъпил удар между предната лява част на управлявания от жалбоподателя автомобил и предната странична дясна част на лекия автомобил „ВАЗ 2107“, рег. [рег. номер на МПС] . [...] Съдът намира, че [...] жалбоподателят е извършил административното нарушение при по-тежката от двете форми на непредпазливата вина – *самонадеяност* (*съзнавана непредпазливост*), (к. м. – б. а), а и в следствие на предизвиканото от него ПТП имуществени вреди е претърпял не само неговия автомобил, но и този на свидетеля Е.. Наред с това жалбоподателят и преди нееднократно е извършвал нарушения по ЗДвП, което го определя като нестриктен водач на МПС. С оглед на това и за постигане на посочените в чл. 12 от ЗАНН цели на административното наказание жалбоподателят Р. следва да бъде санкциониран за процесното административно нарушение, още повече предвид увеличаването на противообществените прояви от този вид и предизвикваните ПТП включително с летален резултат“¹¹.

⇒ „От субективна страна деянието е извършено при форма на вината непредпазливост – самонадеяност. Деецът е предвиждал настъпването на общественотоопасните последици, но си е мислил да ги предотврати. Доказателства за формата на вината – самонадеяност се извличат от поведението на подсъдимия и нарушаване на правилата за движение по пътищата. В частност

⁹ Решение от 17.2.2012 г. по а. н. д. № 33 от 2012 г. на Районен съд – Добрич.

¹⁰ Решение № 368 от 22.12.2011 г. по н. а. х. д. № 441 от 2011 г. на Районен съд – Попово.

¹¹ Решение от 23.3.2009 г. по а. н. д. № 13743 от 2009 г. на Софийски районен съд.

това е превишената скорост, която освен това се явява и несъобразена с пътните условия - силен дъжд, попречила в крайна сметка на възможността на дееца да спре при навлизане на автомобила в насрещната пътна лента и да предотврати настъпилото ПТП. Увереността на дееца, че движейки се с такава скорост той контролира непрекъснато превозното средство, която няма да му позволи да навлезе в насрещната пътна лента, да застраши движението на превозните средства, както и живота и здравето на пътниците от една страна и от друга, че скоростта ще му позволи да намали и спре при внезапно възникналата опасност, обуславят извършеното деяние от субективна страна като самонадеяност¹².

Емоционалният компонент на вината е от значение при мотивацията на дееца да извърши съответното административно нарушение¹³.

Градацията на формите на вината изглежда така:

Таблица № 15

-1	0	1	2	3	4
неизвършено	случайно деяние	несъзнателна непредпазливост	съзнателна непредпазливост	евентуален умисъл	пряк умисъл

Вината като отношение на дееца към извършваното закононарушение, свързано с определено психическо състояние (вменяемост), е *основна предпоставка* за налагане на предвидената по закона санкция. И ако в наказателното право се наказват само умишлените деяния, а непредпазливите се санкционират само в изрично предвидени в закона случаи (чл. 11, ал. 4 НК), в административнонаказателното право общото правило е да се наказват непредпазливите и умишлените. За да не се санкционират непредпазливите деяния, е необходимо това да е изрично указано в правна норма (срв. чл. 7, ал. 2 от ЗАНН):

⇒ Разпоредбата на чл. 4 от Наредба № 3 от 5.2.2007 г. за здравните изисквания към детските градини е изрична, че преди постъпването на децата в детското заведение следва да се извършат необходимите изследвания и същите да бъдат представени преди началото на учебната година. Неизпълнението на именно това задължение на директора на детската градина представлява административно нарушение, за което се налага и съответното административно наказание и прави ирелевантен факта на представяне на такива документи в един по-късен период, но липсващи към момента на започване на учебната година. Незнанието по общо правило не освобождава нарушителя от отговорност. Безспорно, деянието, обявено за административно нарушение, може да бъде извършено, както под формата на пряк умисъл, така и под формата на непредпазливост, т. е. когато деецът не е предвиждал настъпването на общественоопасните последици, но е бил длъжен и е могъл да ги предотврати. Настоящата инстанция счита, че се касае именно до непредпазливост от страна на жалбоподателката, а не до липса на умисъл, както е приел районният съд. Но непредпазливите деяния не се наказват само в изрично предвидените от закона случаи (аргумент от чл. 7, ал. 2 от ЗАНН). Незнанието по общо правило не освобождава нарушителя от отговорност. *Законът за здравето не предвижда непредпазливостта като оневиняващо обстоятелство*. Да се зачете незнанието на елемент от фактическия състав на административното нарушение като изключващо вината обстоятелство би означавало възпрепятстване (спиране) на възможността за търсене на административно-наказателна отговорност, след като всеки извършител може да се позове на незнанието¹⁴.

¹² Решение от 1.12.2014 г. по а. н. д. № 922 от 2014 г. на Районен съд – Горна Оряховица.

¹³ Георгиева, Т. *Административните нарушения и престъпленията. Сравнителен правен анализ*. София: Сиела, 2018, 74.

¹⁴ Решение от 20.10.2008 г. по к. а. д. № 362 от 2008 г. на Административен съд – Добрич.

Когато извършителят на административно нарушение е действувал в изпълнение на неправомерна служебна заповед, дадена по установения ред, той не носи административнонаказателна отговорност, ако заповедта не е съдържала очевидно за него нарушение (чл. 25 от ЗАНН). В този случай вината се изключва.

3.2. Мотиви и цели

Към субективната страна на административните нарушения се отнасят *мотивите и целите*, от които се е ръководил нарушителят при извършване на деянието. Мотивите и целите на административното нарушение имат значение на смекчаващи или отегчаващи отговорността обстоятелства.

Мотивът е субективната причина, поради която деецът извършва конкретното деяние и която разкрива конкретно преследваните от него непосредствени цели¹⁵.

а) Мотивите се разделят на *главни* (основни или решаващи) и на *второстепенни* (подчинени или допълнителни) *мотиви*.

б) Налице е многообразие на мотивите (влечение, стремеж, желание и искане): *корист* (стремеж за набавяне на материални облаги подчинява поведението на нарушителя, например желанието за бързо и лесно сдобиване с парични средства), *хулигански подбуди* (свързани с актуализиране на потребност за извършване на дръзки и цинични действия, както и за предизвикване на скандали на обществени места), *отмъщение* (актуализира потребност и се проявява в действия за възмездие по повод нанесено обида, накърнено честолюбие, малтретиране и др.), *себезащита* (в неговата основа лежи потребността на личността за себезапазване като биологичен индивид и личност чрез извършване на нарушение), *самоутвърждаване* (опит за своеобразна неадекватна компенсация на съществуващия дефицит от социално признание на личността поради нейните нереални или неправилно насочени претенции)¹⁶.

⇒ „Административният съд намира, че така наложената от административния орган санкция е завишена по размер. Действително, извършеното нарушение е с висока степен на обществена опасност, тъй като за един сравнително кратък период от 10 месеца не е отчетен висок по размер оборот – 13 664,83 лв. Наложена от административния орган санкция е под средния размер на предвидената такава в разпоредбата на чл. 185, ал. 1 от ЗДДС, но независимо от това, съдът намира, че тя не отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 и 3 от ЗАНН и на целите на административното наказание по чл. 12 от ЗАНН. Административният орган, респ. първоинстанционният съд, не са отчетели в конкретния случай подбудите за извършване на нарушението. Още във въпросния лист, попълнен при извършване на проверката на 26.10.2007 год., нарушителката е посочила, че има дадена стока на вересия на физически лица. Във възражението си срещу АУАН жалбоподателката отново е посочила, че тъй като голяма част от населението на с. З., където осъществява дейността си като търговец, се състои от пенсионери с ниски доходи, е продавала стока на вересия, което обстоятелство е едно от основните причини за неиздаване на фискални касови бележки. Изложеното налага извода, че *основният мотив за извършване на нарушението не е укриване на осъществени обороти, а невъзможност, с оглед ниския стандарт на населението, да получи своевременно цената на продадената стока* (к. м. – б. а). Направените от касационния състав изводи налагат решението на районния съд да бъде отменено, а наказателното постановление да бъде изменено“¹⁷.

⇒ „При така установената безспорна фактическа обстановка, съдът прие, че с действията си нарушителят К.Н.А. – роден на *** г. в гр. ***, живущ ***, б., български гражданин, неженен,

¹⁵ Пушкарова, И. Мотивът на насилствените сексуални престъпления. В: *Общество и право*, 2011 (8), 2.

¹⁶ Нешев, П. Психология на престъпната дейност: мотиви и типологии. Варна: Варненски свободен университет, *e-Journal VFU, Психология и социални дейности*, 2019 (12), 2-4.

¹⁷ Решение от 4.7.2008 г. на по к. а. д. № 269 от 2008 г. на Административен съд – Добрич.

неосъждан, основно образование, безработен, ЕГН ***** е осъществил от обективна и субективна страна състава на нарушението по чл. 1, ал. 2, във вр. ал.1 от УБДХ (Указ за борба с дребното хулиганство – б. а.), за това, че на 29.9.2018 г. около 10,15 часа в гр. Стамболийски, ул. „Марица“, на Общинския пазар, е извършил непристойна проява на публично място, изразяваща се в това, че при поискване на документ за самоличност – лична карта, от служители на МВР, на висок тон, се развикал, че няма да си даде личната карта, включително след повторно поискване на същата, като започнал да псува полицейските служители от РУ гр. Стамболийски Х. и М., както и е оказал съпротива при поставянето на помощни средства – белезници. От обективна страна се установяват обидни изрази и действия, пречатващи изпълненията на задължения на длъжностно лице, които следва да се подведат под състава на чл. 1, ал. 2, във вр. ал. 1 от УБДХ. От субективна страна нарушението е извършено умишлено от дееца, като А. е съзнавал общественотоопасния му характер, предвиждал е общественотоопасните последици от поведението си и е целял тяхното настъпване. Същият е знаел и не е могъл да не знае както общественото неприемливия характер на действията си, така и че осъществява същите на публично място, при възприемането им от неограничен кръг лица. Същото така, от субективна страна, се установява и специалния субективен признак - *хулиганския мотив* (к. м. – б. а). Следва да се има предвид, че не се установява каквато и да е повод за личен конфликт или дори познанство между нарушителя А. от една страна лицето, към които е отправял непристойни изрази. Напротив, установява се, че мотива на нарушителя А. е именно да се осъществи една открита демонстрация на незачитане на установения ред – конкретно този по осъществяване дейността служителите на МВР¹⁸.

Цел на нарушението е субективно преследван конкретно забранен от закона резултат.

Целта може да бъде – основна и второстепенни (взаимообвързани помежду си и свързани с другите елементи на деянието).

Административно нарушение има, когато неговото съдържание обхваща елементите от обективната и субективната страна на извършеното деяние *кумулятивно*¹⁹.

4. Обстоятелства, които дисквалифицират деянието като административно нарушение

Липсата на който и да било от елементите, влизащи в състава на административното нарушение, независимо от това дали този елемент е свързан с обективната или субективната страна на деянието, *дисквалифицира деянието* като нарушение, за което може да се търси административнонаказателна отговорност. Има хипотези, когато, тези елементи са налице и въпреки това по изрично предписание на закона извършеното деяние не се смята за административно нарушение.

Според чл. 8 от ЗАНН „Не са административни нарушения деянията, които са извършени при неизбежна отбрана и крайна необходимост“. Неизбежната отбрана и крайната необходимост като обстоятелства, съпътстващи административното нарушение, не само *дисквалифицират извършеното деяние като нарушение*, но и *изключват административнонаказателната отговорност на дееца*.

4.1. Неизбежна отбрана

Общата характеристика на тези изключващи административната отговорност

¹⁸ Решение № 1671 от 2.10.2018 г. по а. н. д. № 6192 от 2018 г. на Районен съд – Пловдив.

¹⁹ Сивков, Ц. *Административно наказване (материалноправни и процесуалноправни проблеми)*. София: СОФИ-Р, 1998, 38.

обстоятелства е дадена в съответните текстове на Наказателния кодекс, към които препраща чл. 11 ЗАНН:

Съгласно чл. 12, ал. 1 от Наказателния кодекс деянието е извършено при *неизбежна отбрана*, когато е предприето, „за да се защитят от непосредствено противоправно нападение държавни или обществени интереси, личността или правата на отбраняващия се или за друго чрез причиняване на вреди на нападателя в рамките на необходимите предели“. Важно значение за прилагане на института на неизбежната отбрана и в административното право има Постановление № 12 на Пленума на ВС на НРБ от 29.11.1973 г., в което се обръща внимание на няколко съществени негови момента:

- неизбежната отбрана се допуска само срещу непосредствено и пряко неправомерно поведение, представляващо посегателство върху държавни, обществени или лични интереси. Няма значение какво е административното нарушение — комисивно или омисивно деяние;

- нападението трябва да се извършва от човек или от неговото оръдие (животно, невменяемо или друго лице, насочвано от нарушителя);

- нападението да представлява реална и непосредствена опасност за някого:

⇒ „На 31.12.2013 г. в 2.27 ч. в РУП – В. Търново е получено съобщение от дежурен оператор при СОД „Делта Ком“ гр. Велико Търново, за нарушение на обществения ред в гр. Велико Търново, пред дискотека „Спайдър“. На място са изпратени два автопатрула от РУП Велико Търново, които установили лицата М.Г.М. и Я.С.Т., в явно нетрезво състояние да извършват непристойни действия, грубо нарушаващи обществения ред и изразяващи явно неуважение към обществото. След пристигане на служителите от РУП Велико Търново, лицата отправили обидни думи и заплахи към тях, като са оказали яростна съпротива при задържането, което е наложило употребата на физическа сила и помощни средства. Преди отвеждането им в РУП В. Търново задържаните са имали физически съприкосновения с други лица, като съществува и вероятност сами да са си причинили редица телесни увреждания, поради което не може да се приеме, че полицейските служители са им причинили такива. Освен това е прието, че *полицаяте са действали в условията на неизбежна отбрана*. На фона на предхождащите обиди и заплахи единият от задържаните извършва нападение. Това е било възприето като сериозна непосредствена заплаха за живота и здравето на служителите на МВР. Тримата служители на МВР са извършили действията си под влияние на уплаха и смущение. Действията на нападателя породили тези особени психически състояния са посягането към оръжието на единия от полицаите и нанасяне на удари на полицейските служители, които се виждат от записите от охранителните камери. Също така, още преди това задържаните дълго време са буйствали, нанасяли са удари по имуществото на МВР и посягали на полицейските служители.

Когато деецът не е изчакал служителите на полицията да влязат и да изяснят инцидента, а пръв е влязъл в дома, в който се е намирала жертвата и ѝ е нанесъл удари в областта на главата, дори същата да е държала през това време в ръцете си пистолет, и да го е била предизвикала по-рано същата вечер, в този момент деецът сам се е приближил към нея и е започнал пръв в присъствието на полицаите да се саморазправя, поради което *не е налице неизбежна отбрана*, а е налице дребно хулиганство (чл. 1 от Указа № 904 от 28.12.1963 г. за борба с дребното хулиганство)²⁰.

4.2. Крайна необходимост

Крайната необходимост като основание за дисквалифициране на административни нарушения е сходен на неизбежната отбрана институт, но се отличава от него. Според чл. 13, ал. 1 от НК извършителят на деянието се намира в положение на крайна необходимост, когато *действа*, „за да спаси държавни или обществени интереси, както и свои или на друго лични или имотни блага от непосредствена опасност, която деецът не е могъл да избегне по друг начин, ако причинените от деянието вреди са по-

²⁰ Решение № 245 от 9.7.2015 г. по н. а. х. д. № 623 от 2015 г. на Районен съд – Ловеч.

малко значителни от предотвратените“. При крайна необходимост могат да бъдат извършени например деянията: палене на огън в гора на забранено място, за да се предпази деецът или друго лице от измръзване; убиване на дивеч, за да се нахрани човек при липса на друга възможност за това; управляване на моторно превозно средство след употреба на алкохол, за да се спаси животът на някого, и др.

Дисквалифицирането на деянието като нарушение в изброените случаи може да стане само ако *са били налице всички необходими предпоставки, указани в закона*:

- а) спасяване на лични, обществени или държавни блага и интереси от непосредствена опасност;
- б) липса на друго средство за преодоляване на опасността;
- в) причинените от деянието вреди са по-малки от предотвратените.

За разлика от неизбежната отбрана в областта на административното наказване по-голямо приложение има институтът на крайната необходимост:

➡ „Водач на товарен автомобил, собственост на „Заря 2000“ ЕАД в гр. Септември, предприел маневра с цел да избегне челен удар с бездомни кучета, поради това завил рязко вляво и се ударил в електрически стълб, намиращ се *в средата на пътното платно*. След това повикал органите на КАТ, които установили, че не е употребил алкохол и няма нанесени щети на стълба. Органите на КАТ съставят АУАН и издават наказателно постановление за това, че при избиране скоростта си на движение водачът не съобразява поведението си със състоянието на пътя и превозното средство и на прав пътен участък губи контрол върху управлението и се блъска в електрически стълб, *намиращ се на пътното платно*, като така е нарушил чл. 20, ал. 2 от ЗДвП, който предвижда водачите на пътни превозни средства при избиране скоростта на движението да се съобразяват с атмосферните условия, с релефа на местността, със състоянието на пътя и на превозното средство, с превозвания товар, с характера и интензивността на движението, с конкретните условия на видимост, за да бъдат в състояние да спрат пред всяко предвидимо препятствие. Водачите са длъжни да намалят скоростта и в случай на необходимост да спрат, когато възникне опасност за движението. Действията на водача са продиктувани от *крайна необходимост* по смисъла на чл. 13 от НК – реагирал е чрез рязка маневра, с цел опазване обществен интерес – живота на куче. Не е установено по делото да са причинени някакви вреди при настъпилото ПТП, а и да има такива, те със сигурност са по-малко значителни от предотвратените в чл. 13 от НК. В този смисъл реакцията на водача е била адекватна и необходима“²¹.

4.3. Привидност на административното нарушение поради липса на състав

Понякога при административната отговорност се представят случаи, при които дадено деяние разкрива всички белези на обективната и субективната страна на посоченото в закона административно нарушение, но въпреки това то не може да се квалифицира като съставомерно и наказуемо поради *липса на голям обект за защита* (ловец-браконьер убие козата на лесничея, вземайки я за дива коза, при което деяние липсва визираният от Закона за лова и опазване на дивеча обект за защита – дивечът. Остава настрана въпросът за квалифициране на това деяние като административно нарушение по друг закон, например по Закона за опазване на селскостопанското имущество.

4.4. Малозначителност на деянието

Малозначителността на деянието в областта на административното наказание не е основание за отпадането му като административно нарушение за разлика от углавното наказание, където тя има важно значение. Съгласно чл. 9, ал. 2 от НК „Не е престъпно

²¹ Решение № 46 от 7.7.2017 г. по а. н. д. № 103 от 2017 г. на Районен съд – Пещера.

деянието, макар формално и да осъществява признаците на предвидено в закона престъпление, поради своята малозначителност не е общественоопасно или неговата обществена опасност е явно незначителна". Трябва да се изтъкне, че при същите обстоятелства деянието, извършено в областта на административно-наказателното право, е административно нарушение, макар степента на неговата обществена опасност да е ниска. Това различие в оценката на законодателя се обяснява с обстоятелството, че административните нарушения са насочени против реда на нормалното и редовно функциониране на държавното управление и че бързото реагиране срещу тях се налага като поради тяхната многобройност, така и поради необходимостта да се осигури строгото зачитане на този ред, установен в интерес на цялото общество.

5. Приготовление. Опит. Съучастие

Приготовлението, опитът и съучастие (предприето под формата на подбудителство, помагачество или укривателство, свързани с предвидено по закона административно нарушение) са деяния (действия или бездействия), насочени към реализиране на неправомерния резултат на нарушението.

5.1. Приготовление

Приготовлението се изразява в създаване на условия за извършване на замисленото административно нарушение (зарезждане на пушката и вземане на позиция за отстрел на дивеч в забранена зона). По изрично разпореждане на чл. 9, ал. 1 от ЗАНН приготвлението не се наказва.

5.2. Опит

Опитът като неправомерно деяние (престъпление) е определен от чл. 18, ал. 1 от НК и се свежда до „започнатото изпълнение на умишлено престъпление, при което изпълнителното деяние не е довършено или макар и да е довършено, не са настъпили предвидените в закона и искани от дееца общественоопасни последици на това престъпление“. Дефиницията на чл. 11 от ЗАНН важи и за опита при административните нарушения. Възможно е да има *опит само при умишлени нарушения, които се свързват с настъпването на определен неправомерен резултат*. От това следва, че опит не може да има при административни нарушения, извършвани по непредпазливост, а също и при формалните (нерезултатните) административни нарушения. Поначало и опитът не се наказва, с изключение на опита при валутните и митническите нарушения, и то при положение, че това е предвидено в съответен закон или указ (срв. чл. 9, ал. 2 от ЗАНН).

5.3. Съучастие

Подбудителството, помагачеството и укривателството като форми на съучастие при извършване на административно нарушение се наказват само ако за това има специален текст в закон или указ (чл. 10 от ЗАНН).

IV. Библиография

Георгиева, Т. *Административните нарушения и престъпленията. Сравнителен правен анализ*. София: Сиела, 2018.

Нешев, П. Психология на престъпната дейност: мотиви и типологии. Варна: Варненски свободен университет, *e-Journal VFU, Психология и социални дейности*, 2019 (12).

Пушкарлова, И. Мотивът на насилствените сексуални престъпления. В: *Общество и право*, 2011 (8).

Сивков, Ц. *Административно наказване (материалноправни и процесуалноправни проблеми)*. София: СОФИ-Р, 1998.

Стоев, С. Усъвършенстването на ЗАНН – етап към Кодекс на административните нарушения и наказания. В: *Правна мисъл*, 1986 (3).

Тествайте познанията си, като отговорите на следните въпроси:

- Какво е понятието за „административно нарушение“ според ЗАНН?
- Кои са елементите от обективната страна на административното нарушение?
- Кои са елементите на субективната страна на административното нарушение?
- Кои са обстоятелства, които дисквалифицират деянието като административно нарушение?